

SUOMEN ONNEN EHTO

Pekka Ervastian esitelmä 30.9.1923

Yksilön onni ei ole ulkonainen. Se ei riipu köyhyydestä eikä rikkaudesta. Yksilön onni riippuu hänen omasta sisäisestä elämästään. Jos ihminen elää henkistä elämää, jos hän on sisäisesti elävä ihminen, silloin hän on todellisesti onnellinen, oli hän köyhä tai rikas. Kansan onnea voi verrata yksilön onneen.

Kansankaan onni ei ole ehdottomasti riippuvainen ulkonaisista olosuhteista, ulkonaisesta kulttuurista. Me näemme, että on kansoja, heimoja, jotka ovat onnellisia, vaikka ne elävät yksinkertaisissa raakalaisoloissa. Kansan onni ei myöskään johdu sen ulkonaisesta menestyksestä. Vaikka kansa on edistynyt kulttuurikansana ja saavuttanut paljon maailmassa, ei silti ole sanottu, että se on todellisesti onnellinen kansa. Se on siinä määrin onnellinen, kuin siinä eletään henkistä elämää. Nyt on luonnollisesti joka kansassa jonkin verran henkistä elämää; ei mikään kansa ole ollut ilman henkistä elämää, oli sen kansa sivistymätön, raakalaisasteella oleva tai kulttuurikansaa. Ei mikään kansa ole elänyt ilman henkistä elämää, vaan siinä on aina ollut henkinen elämä edustettuna, ja siinä määrin se kansa on myös ollut onnellinen. Ja kun me tahdomme tutkia jonkin kansan onnen ehtoja, meidän on tutkittava juuri tätä henkistä elämää; meidän on tehtävä selväksi itsellemme, minkälainen on se henkinen elämä, joka on kansalle välttämätön, minkälainen on se yhteys näkymättömän maailman kanssa, se suhde Jumalaan mikä tekee kansan onnen mahdolliseksi. Sillä jos olisi olemassa kansa, joka ei olisi missään suhteessa näkymättömään henkielämään, silloin se kansa olisi onneton, ja se kuolisi pian pois. Mutta niin kauan kuin kansassa on yhteyttä olemassa näkymättömän maailman kanssa, niin kauan kansa voi olla onnellinen. Kun tämän perusedellytyksen olemme ymmärtäneet, kuta selvemmin ymmärrämme, mitä se henkinen elämä on, jota kansassa tulee

elää, silloin käy asia meille selväksi. Henkistä elämää voimme tutkia siten, että tutkimme sellaisen ihmisen tilaa, joka elää henkistä elämää. Sillä kun ymmärrämme yksilön henkisiä suhteita näkymättömään elämään, silloin ymmärrämme myös ne edellytykset, jotka ovat välttämättömät kansan henkiselle elämälle.

Jos ajattelemme yksilöä, silloin saamme heti erään asian selväksi, näemme heti, minkälainen on yksilön henkinen elämä aivan yleisesti. On olemassa yleinen tunnusmerkki. Kun ihminen elää henkistä elämää, merkitsee tämä ensiksikin, että hän sisässään on yhteydessä näkymättömään, Jumalaan. Mutta toiseksi se merkitsee – ja aivan yhtä suurella välttämättömyydellä –, että hän on suhteessa toisiin ihmisiin. Ihminen ei voi elää henkistä elämää yksin; hän ei voi rajoittua olemaan suhteessa vain Jumalaan; hänen täytyy myös olla suhteissa ihmisiin. Ja minkälaisia ovat hänen suhteensa ihmisiin? Ne ovat yleisesti sanoen sellaisia, että hänen – mikäli hän siihen kykenee – täytyy antaa omaa sisäistä elämäänsä toisille; ihmisen täytyy jakaa sitä henkistä elämää, mikä hänessä on. Se on välttämätön ehto henkiselle onnelle. Ihminen, joka elää henkistä elämää, on onnellinen ensiksikin sen nojalla, että hän voi antaa tätä toisille, ilmoittaa Jumalan toisille. Tämän henkisen elämän pitää hänessä välttämättä kasvaa. Elämässä ei ole mitään seisahdusta. Ihmisen pitää sisäisesti kasvaa, muuten hän turtuu.

Kun ajattelemme kansaa, meillä on analogia selvillä. Kansa ei ole yksilö sillä tavoin, että se olisi yksi ainoa tajunta. Kansa on kokoonpantu miljoonista tajunnoista. Kansan henkinen elämä ilmenee sillä tavoin, että siinä on yksilöitä, jotka elävät henkistä elämää, ja että nämä yksilöt ovat tilaisuudessa levittämään sitä toisille ja saamaan siten henkisten ihmisten joukon yhtämittaa kasvamaan. Kansan onnen ehto on, että henkistä elämää elävien ihmisten joukko kasvaa lukumäärältään. Niin kauan kansa voi elää ja olla onnellinen ja edetä onnessa ja elämässä, kun sen henkinen valiojoukko kasvaa. Mutta jos siinä tapahtuu pysähdys,

jos valiojoukko alkaa pienetä, silloin kansakin alkaa kuihtua ja sen elämä lähenee loppuaan. Sen näemme historiasta. Kansa, jonka henkisten ihmisten joukko vähenee, lähenee perikatoaan.

Jos tarkastamme yksilöä, joka elää henkistä elämää, huomaamme joitakuita piirteitä, tunnusmerkkejä, jotka ovat ylen tärkeitä ja kuvaavia henkiselle elämälle. Ja kun sitten analogian mukaan ajattelemme kansan elämää, saamme selvän kuvan siitä, millä ehdolla se voi olla onnellinen. Se kuva on hämmästyttävä, vaikka se ei ehkä ole sellainen kuin tahtoisimme. Me ihmiset tahtoisimme poliittisen ohjelman, jonka mukaan kansa voisi elää onnellisesti. – Kun suunnittelemme esimerkiksi Suomen kansan onnellisuutta, luulemme, että meidän pitäisi keksiä sellainen ohjelma, että se tulisi onnelliseksi. Mutta me erehdymme. Kansan onnen ehto ei ole poliittisessa ohjelmassa, vaan siinä, että se elää henkistä elämää. Ja ne ihmiset, jotka kansassa elävät henkistä elämää, noudattavat kyllä poliittista ohjelmaa ja levittävät sitä, mutta se poliittinen ohjelma ei ole mikään ulkonainen ohjelma, joka lakipykälien avulla pannaan täytäntöön, vaan se on henkisesti poliittinen ohjelma, esoteerinen ohjelma.

Kun ajattelemme henkistä elämää elävää yksilöä, niin mikä on hänen tunnusmerkkinsä, ominaisuutensa? Hän on sitä, mitä Vanhassa testamentissa kutsutaan vanhurskaaksi. Siinähan kerrotaan Sodomasta ja Gomorrasta ja sanotaan, että jos noissa kaupungeissa olisi edes muutamia vanhurskaita, ei sitä Herran viha kohtaisi. Hän on myös sitä, mitä Uudessa testamentissa on puhuttu kodittomasta ihmisestä. Jeesus Kristus sanoi: »Eläimillä on luolansa, mutta Ihmisen Pojalla ei ole, mihin päänsä kallistaa.» Henkisen ihmisen tunnusmerkki on, että hän on sielullisessa merkityksessä koditon maan päällä, vaeltaja maan päällä. Hänellä ei ole mitään, mikä häntä sitoisi tässä näkyvässä elämässä. Kaikki ihmiset muuten tunnetaan siitä, että heidän sydämensä on jossakin kiinni, jossakin ulkonaisessa, aineellisessa, muodollisessa. Heidän sydämensä on tämän maailman kauneuksien ja ihanuuksien vallassa. Henkisen

ihmisen tunnusmerkki on, että hänen sydämensä on herännyt, että se on ikäänkuin tyhjä. Hänen sydämensä ei voi olla kiinni missään tässä maailmassa. Sentähden henkisellä ihmisellä ei ole ollenkaan samanlaista käsitystä tämän maailman antimista kuin ihmisillä yleensä. Hänellä ei voi olla samanlaista käsitystä omistuksesta, pakosta, sillä hänen sydämensä ei ole missään kiinni. Ihmisten sydämet ovat kiinni tavarassa, omaisuudessa, ennakkoluuloissa ja tuntiessa, mutta henkisen ihmisen sydän on vapaa. Henkinen ihminen ei voi ajatella omistavansa mitään. Hän tuntee ja ajattelee, että hänet on asetettu jonkin omaisuuden, jonkin muodollisen ilmennyksen, ajatuksen ja tunteiden holhoojaksi, vartijaksi, mutta ei omistajaksi. Henkinen ihminen sentähden – sen huomaamme usein ulkonaisestikin – on pakotettu, tai oikeammin, pakottaa itsensä sisäisestä välttämättömyydestä luopumaan kaikesta. Me näemme historiasta, kuinka sellaiset yksilöt, joiden sydän on vapautunut ja jotka alkavat elää henkistä elämää, usein tahtovat vapautua myös kaikesta ulkonaisesta. Me näemme Buddhan, joka luopui vallasta, loistosta, omaisista, sentähden, että hän oli herännyt; hänen sydämensä oli tyhjä eikä ollut kiinni noissa ilmenneissä muodoissa. Hänen sydämensä kaipasi yksinomaan sitä Yhtä ja Ainoaa, sitä totuutta, Jumalaa, elämää, jonka pitää jossakin olla. Me näemme, kuinka nuo suurimmat ihmiset maan päällä ratkaisevat sisäiset vaikeutensa siten, että he luopuvat. Me näemme Leo Tolstoin taistelevan itsensä kanssa. Me näemme, miten hän kärsi, kun hän koetti olla mukana elämässä, koetti elää omaistensa kanssa. Mutta lopulta hän tunsikin, ettei jaksanut ajatella itseään muuna kuin kerjäläisenä, joka ei mitään omista, joka ei keltään ihmiseltä voi rakkautta vaatia, jolla ei mitään oikeuksia ole. Me näemme, miten hänen elämänsä tragedia loppuu viimeiseen toivottomaan yritykseen päästä edes kuolemaan sellaiseen paikkaan, missä ei kukaan ihminen häntä näe.

Henkisen elämän ihmiset kärsivät näitä sanomattomia ja kuvaamattomia tuskia. He näkevät, kuinka onttoa, tyhjää ja

kolkkoa kaikki on. He näkevät, kuinka tyhjää ja turhaa ihmisen persoonallinen olemassaolo on. – Mutta me näemme myös joskus henkisesti eläviä ihmisiä, jotka voittavat itsensä sillä tavoin, että vaikka he eivät etsi tuota ulkonaista vastaavaisuutta sisäiselle elämälle, he aina ymmärtävät ja pitävät silmänsä edessä sen, että ihmisiä on monta. – Ei kansa, joka on kokoonpanttu miljoonista yksilöistä, voi olla täydellinen symboli henkisestä elämästä. Henkisen elämän ihmiskunnassa täytyy olla ikäänkuin jossakin kohdassa sen elämää, ja ulkonaisestikin sen täytyy ilmetä puolittain, osaksi. Sentähden on henkisiä ihmisiä, jotka koettavat etsiä hengen elämää ja muotoa sille keskellä kulttuuria.

Ja jos käännämme katseemme kansaan ja ajatlemme kansan henkistä elämää, silloin meidän täytyy sanoa, että tuskin on olemassa kansaa, joka voisi kokonaan, kaikissa yksilöissään, elää henkistä elämää. Sillä jos kansan kaikki yksilöt olisivat esimerkiksi Buddhan tasolla, tai Jeesus Kristuksen, tai Fransiscus Assisilaisen, tai Leo Tolstoin tasolla, silloin se kansa olisi jo näytellyt osansa tämän elämän näyttämöllä. Sellainen kansa kuolisi pois. Sentähden meidän on mahdotonta ajatella, että kansa eläisi niin henkistä elämää, että kaikki sen yksilöt tulisivat mestareiksi. Meidän täytyy ottaa huomioon, että kansassa eletään henkistä elämää aina vain osittain. Kansassa on yksilöitä, jotka sitä elävät, ja nämä yksilöt – koska kansan kaikki yksilöt eivät voi elää sitä elämää, joka täydellisesti symbolisoi henkisen elämän vaatimattomuutta, yksinkertaisuutata – etsivät henkiselle elämälle sellaisia muotoja, jotka voivat kansaa onnellistuttaa, kehittää vähitellen kansaa henkeä kohti.

Ajatelkaamme nyt, että meillä olisi Suomen kansan keskuudessa joitakin yksilöitä, sanokaamme tuhat yksilöä, jotka eläisivät henkistä elämää, jotka sisässään olisivat täynnä henkeä ja elämää ja jotka tahtoisivat sitä toisille jakaa. Minkälainen olisi silloin näiden valioihmisten niin sanoaksemme yhteiskunnallinen ohjelma, minkälainen olisi heidän suhteensa Suomen kansan elämään? Ajatelkaamme paria kysymystä. Paljon, paljon

puhutaan meidän aikanamme siitä, että maailmaan olisi saatava rauha, että olisi keksittävä joitakin keinoja, joilla sodat voitaisiin poistaa. Yhä useammat ihmiset alkavat ymmärtää, että sodat ovat suurena, valtavana esteenä ihmiskunnan onnelle. Ihmiskunta voisi elää aineellisessa mielessä turvallisesti, jollei se silloin tällöin vimmastuisi hävittämään, mitä se on luonut. Sentähden monet ihmiset toivovat, että rauha saataisiin aikaan maailmassa. Tämä on oikein. Ja jos ajattelemme noita tuhatta ihmistä, jotka esimerkiksi meillä Suomessa eläisivät henkistä elämää, niin minkälainen olisi heidän suhteensa tähän kysymykseen sodasta ja rauhasta? Heidän suhteensa siihen olisi epäilemättä se, että he itse eivät ottaisi osaa mihinkään sotaan, ei mihinkään sotilaallisiin toimenpiteisiin, sotilasharjoituksiin, ei mihinkään. Kansoilla on ollut aavistus siitä, että meidän ainoa pelastuksemme on siinä, että on ihmisiä, jotka ovat ulkopuolella verta. Kaikissa kansoissa on ollut aina jokin yhteiskuntaluokka, papisto, joka ei ole ollut velvollinen käymään sotaan. Mutta tämä papisto on aina unohtanut oman henkisen velvollisuutensa, se on asettunut valtion ja politiikan palvelukseen, siunannut aseita ja rukoillut niille menestystä siten polkien sitä henkistä elämää, jota sen pitäisi edustaa. Sentähden me emme voi ottaa lukuun niitä henkisen elämän petteureita, joita on nimellisesti joka paikassa. He eivät edusta henkistä elämää, vaan sitä edustavat ainoastaan ne ihmiset, jotka elävät henkistä elämää, ainoastaan ne ihmiset, jotka esimerkiksi tässä kysymyksessä ovat ehdottomasti, sanokaamme, aseettomuuden kannalla. Ainoastaan ne ihmiset edustavat henkistä elämää, ja on välttämätöntä, että on olemassa tätä valiojoukkoa. Voi sitä kansaa, jossa ei sitä ole, ja jossa ei kunnioiteta henkistä elämää!

Sentähden nämä tuhat ihmistä, jotka elävät henkistä elämää, sanovat: »Kun te järjestätte lakeja, niin järjestäkää niin, ettei tule pakkoa. Te ette tiedä, kuka on enkeli, jonka te tahdotte pakottaa perkeleeksi! Sentähden katsokaa, että ette tee siveellistä pakkoa. Sentähden ainoastaan ne ihmiset tarttukoot aseihin, jotka sitä

haluavat. Se on ainoa luonnollinen laki.» Nämä tuhat ihmistä ymmärtävät aivan hyvin, ettei mikään kansa nykyoloissa, nykyisessä ihmiskunnassa, ilman muuta ota poliittiseksi ohjelmakseen sellaista asiaa kuin aseistaluopumista. Se edellyttäisi, että kansa kokonaisuudessaan eläisi henkistä elämää, ja tämä on mahdottomuus. Siis kansan täytyy puolustaa omaisuuttaan, itseään, ylläpitää järjestystä sisäisesti ja ulkonaisesti. On luonnollista, että kansojen täytyy ylläpitää jonkinlaisia aseistettuja joukkoja, oli ne sitten vapaaehtoisia tai valtion kustantamia. Ne ihmiset, jotka elävät henkistä elämää, eivät vaadi mitään kansalta kokonaisuudessaan, vaan he ainoastaan levittävät sisäistä elämää; he toivovat ja tahtovat, että henkisten ihmisten valiojoukko kasvaisi kasvamistaan. Niin kauan kuin kansassa on sellainen luokka, jota Intiassa sanotaan *ksattrijoiksi*, sotamiesluokaksi – ja joka kansassa on luonnostaan tällainen luokka –, niin kauan kansassa on sitä persoonallista elämää, joka tahtoo puolustautua, olla olemassa. Ja sentähden henkisten ihmisten oma ohjelma on esoteerinen. Se koskee heitä itseään, sitä joukkoa, jonka pitää kasvaa, mutta se ei ole mikään ulkonainen, poliittinen ohjelma. Mutta vaikka nuo henkiset ihmiset saisivat kuolla marttyyrikuoleman oman aatteensa puolesta, ei heistä kukaan sanoisi kansalle »Luovu aseista». Kansa ei tee sitä, ellei se itse tahdo. Ja koska sellainen aika tulee!

Henkinen valiojoukko ei pakota, ei käytä väkivaltaa. Se ei tarvitse puolustajia, sillä se ei omista mitään. Mutta kansan suuret joukot tarvitsevat niitä, jotka puolustavat sen omaisuutta ja ylläpitävät sen järjestystä. Mutta henkinen valiojoukko sanoo heille myös: »Kun te järjestätte lakeja, niin varokaa, että ne eivät muodostu pakoksi. Lain pitää tulla kansan sisäisestä tajunnasta, sen pitää olla ilmaus omasta sisäisestä vakaumuksesta ja tiedosta. Jos te tahdotte, että teidän kansanne olisi raitis kansa, silloin opettakaa se raittiiksi; älkää pakottako sitä! Pakko vie päinvastaiseen tulokseen. Kaikki nekin, jotka olisivat raittiit, tahtovat olla epäraittiita, jos heitä pakotetaan. Pakottaa ei voi!

Sentähden jos te erehdytte tekemään sellaisia lakeja, että esimerkiksi kiellätte väkijuomat, niin saatte sen karman, että väkijuomia on entistä enemmän saatavissa ja että kansa juo entistä enemmän, ja teidän ulkokultaisuutenne tulee suunnattomasti maksamaan. Korjatkaa erehdyksenne!»

Ja nuo kansan henkiset ihmiset, jotka tuntevat ja tietävät, etteivät he mitään omista, eivät voi käsittää mitään sellaista, että jotkut sanovat: »Tämä maa on minin, tämä ilma on minun, tämä vesi on minun.» »Kuinka sellainen on mahdollista», kysyy henkinen ihminen, »maahan on luonnon toiminnan tuote.» Millä oikeudella ihminen voi sanoa: »Tämä maa on minun»? Tietenkään ei se, joka näin ajattelee, osaa sitä järjellisesti perustella, sillä kun hän kuolee, ei hän voi ottaa mitään mukaansa. Kaikki jää tänne. Mutta ihminen, joka vähänkään henkisesti ajattelee ja tuntee, sanoo näin »Minulla on tähän maahan käyttöoikeus.» – Sentähden henkinen valiojoukko sanoo: »Kun te laaditte lakeja ja säännöksiä, katsokaa, että ne ovat järjen mukaisia, katsokaa, että ne perustuvat siihen, että ihmisillä on ainoastaan käyttöoikeus luonnon antimisiin. Jotta ihminen voisi sanoa jotakin omistavansa, sen täytyy olla sellaista, jonka hän itse on tehnyt. Jos hän on esimerkiksi tehnyt pöydän, hän voi sanoa: »Tämä pöytä on minun, tähän minulla on omistusoikeus ja oikeus antaa tämä pois.» Mutta kuinka ihminen voi maasta sanoa näin? Meidän käsitteemme ovat tässä suhteessa hieman vääriä. – Minä olen ehkä teidän mielestänne hieman vanhanaikaisella kannalla. Mutta niin olen ollut aivan nuoresta saakka, etten käsitä omistusoikeutta muulla tavoin, kuin mitä tässä olen esittänyt. Se on periaatteellinen kysymys. Maa ei ole kenenkään omaa! Jos me sanomme: »Suomen kansa valtiona omistaa maan», – niin millä tavoin se voi sen omistaa? Suomen kansa saa käyttää Suomen maata. Ei Suomen valtio ole oikeutettu sanomaan, että se omistaa maan, ei ainakaan henkiseltä kannalta katsoen. Kaikki taloudelliset onnettomuutemme johtuvat siitä, että meidän käsityksemme omistusoikeudesta ovat väärällä pohjalla. Suomen

maassa on suunnattomia aloja, jotka odottavat viljelevää kättä, on paljon metsiä, joista voisi rakentaa taloja, ja kuitenkin Suomen kansan yksilöt kulkevat onnettomina, repivät päätään ja kysyvät: »Mistä minä saan maata, jota voin viljellä?» Heistä tulee petteureita ja konnia, kun heidän pitää renkeinä ja torppareina rikastuttaa isäntiä, vaikka heidän toivonsa on, että heillä olisi pieni tilkku maata, missä he voisivat elää perheensä kanssa ja viljellä sitä rauhassa. Ja ihmiset, jotka näin uneksivat, eivätkä ole tilaisuudessa sitä tekemään, koska tietävät, että tuo metsä on sen ja sen, tulevat kaupunkeihin etsimään työtä tehtaissa. He tulevat näihin kaupunkeihin, joissa on syntiä ja saastaa, ja heidän ihanteekseen tulee syödä ja juoda ja päästä elokuviin. Kaikki ihmisyyys pusertuu ulos noista ihmisistä.

Me olemme niin itsekkaita ja ilkeitä. Me emme osaa mitään, me emme osaa muuttaa maailmaa. Mutta jospa me edes ymmärtäisimme, järjessämme heräisimme, jospa sydämemme helytyisi, jos tahtoisimme nähdä totuuden, jos saisimme silmämme auki näkemään, että me elämme helvetissä ja että me itse olemme tämän maan tyhmyydessämme siksi tehneet. Jospa tämä meille selviäisi, niin että voisimme toisia opettaa, valistaa! – Tämä kysymys omaisuudesta ja maasta on niin läheinen meillä Suomessa. Sillä minä sanon teille, että Suomen kansan tulevaisuudessa häämöttää sellainen ihmeellinen lupaus, että se on ensimmäisenä Euroopassa näkevä totuuden. Se on ensimmäisenä muodostuva luonnolliseksi kansaksi, rauhaa rakastavaksi kansaksi. Jospa me tietäisimme ja uskoisimme, miten hyvä tämä kansa pohjaltaan on! Mehän luemme aina lehdistä murhista ja kaikista rikoksista, mutta se on vain pinnalla, se tunkeutuu esille tällaisina murrosaikoina. Mutta noin 50 vuotta sitten oli toisin. Jos silloin joku ihminen oli varas, hän oli kuin maailman ihme. – Miten sellainen ihminen voi olla suomalainen! Ja jos joku ihminen murhasi toisen, silloin hänestä tehtiin lauluja. Se oli niin tavatonta silloin.

Nyt ovat Suomen kansan persoonalliset, siveelliset käsitykset menneet sekaisin, mutta pohjimmaltaan on Suomen kansassa sama siveellinen pohja. Ja kun se uudelleen pääsee esille, silloin näkyy taas, että Suomen kansa on luotettava kansa, uskollinen kansa, yksinkertainen ja elämää syvästi ymmärtävä kansa, veljellinen ja vieraanvarainen kansa, rauhaa ja totuutta rakastava kansa, ei ulkonaista komeutta, vaan totuutta kaikissa oloissa etsivä kansa, maata viljelevä, herännyt kansa. On tuleva vielä aika, jolloin Suomen kansa taas saa näyttää todellisen luontonsa. Ja silloin on meillä aivan luonnostaan lankeavina sellaiset ulkonaiset olosuhteet, että koko tämä maa on kuin suuri puutarha, koteja »joka niemen nenässä» ja onnellisia ihmisiä kaikkialla. Ja mikä on ehtona, että Suomen kansa voi tämän onnen saavuttaa? Ehtona on, että täällä on niitä yksilöitä, jotka elävät henkistä elämää, ja että niiden yksilöiden lukumäärä kasvaa vuosi vuodelta.

* * *